

Μελετώ ένα βιβλίο “αλλάζοντας καπέλα σκέψης”

Διδακτικό αντικείμενο

Λογοτεχνία

Τάξη

Όλες οι τάξεις του Γυμνασίου

Χρονική διάρκεια

Τρεις διδακτικές ώρες

Χώρος

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας,

Προϋπόθεση υλοποίησης για τους μαθητές

Προϋπόθεση υλοποίησης του σεναρίου είναι η εξοικείωση των παιδιών με την ομαδοσυνεργατική οργάνωση της διδασκαλίας, και η προσεκτική ανάγνωση του βιβλίου που έχει προταθεί από τον εκπαιδευτικό. Επίσης, οι μαθητές θα πρέπει να έχουν διδαχθεί από τον εκπαιδευτικό τι είναι τα 6 καπέλα σκέψης.

Το σενάριο στηρίζεται

στη μέθοδο των **έξι καπέλων σκέψης** του Edward de Bono, που αποτελεί μια μορφή οργάνωσης της σκέψης για την επίλυση θεμάτων και στηρίζεται στον διαχωρισμό της ανάλογα με το χρώμα του καπέλου, καθώς το κάθε χρώμα σχετίζεται με συγκεκριμένη λειτουργία. Τα καπέλα (λευκό, κόκκινο, κίτρινο, πράσινο, μαύρο, γαλάζιο) συμβολίζουν έξι διαφορετικές κατευθύνσεις της σκέψης. Ως εκ τούτου, το κάθε άτομο που επιλέγει να «φορέσει» ένα από τα καπέλα, στρέφει τη σκέψη του σε μια συγκεκριμένη κατεύθυνση (De Bono, 2006) (βλ. πίνακα).

καπέλο	λειτουργία	χρήση
Λευκό	πληροφορίες	Εστίαση της προσοχής αποκλειστικά στις πληροφορίες.
Κόκκινο	συναισθήματα-διαίσθηση	Έκφραση απόψεων, συναισθημάτων και διαίσθησης. Αυθόρμητες αντιδράσεις και συναισθήματα.
Μαύρο	κριτική σκέψη-σύνεση	Αναζήτηση αρνητικών πλευρών κι αδύνατων σημείων του εξεταζόμενου θέματος με βάση τη λογική.
Κίτρινο	αισιοδοξία-θετική σκέψη	Αναζήτηση θετικών σημείων, ωφελειών και αξίας του εξεταζόμενου θέματος με βάση τη λογική.
Πράσινο	δημιουργικότητα-νέες ιδέες	Παρουσίαση εναλλακτικών δυνατοτήτων, λύσεων, τροποποιήσεων μιας ιδέας με βάση τον αυθόρμητο κι ελεύθερο τρόπο σκέψης.
Μπλε	λογική-συντονισμός-έλεγχος	Επίτευξη συντονισμού, ελέγχου, οργάνωσης και διαχείρισης ενός θέματος ή μιας κατάστασης.

Η μέθοδος μπορεί να εφαρμοστεί για την επίλυση ενός προβλήματος εξετάζοντάς το από διαφορετικές όψεις (λογική, κριτική σκέψη, θετική σκέψη, δημιουργικότητα, δεδομένα, συναισθήματα) κάθε όψη αντιστοιχεί και σε ένα καπέλο. Τίθεται, όμως, συγχρόνως σε εφαρμογή η «παράλληλη σκέψη». Ο καθένας, δηλαδή, εξετάζει το θέμα από κάθε οπτική κι έρχεται αντιμέτωπος με όλες τις προαναφερθείσες όψεις. Η φιλοσοφία της «παράλληλης σκέψης» είναι ότι ανά πάσα στιγμή όλοι κοιτάζουν προς την ίδια κατεύθυνση, αλλά η κατεύθυνση μπορεί να αλλάξει. Επιπρόσθετα, με την «παράλληλη σκέψη» αποφεύγονται οι διαφωνίες κι οι συγκρούσεις, καθώς δύο θέσεις, όσο διαφορετικές κι αν είναι, εξετάζονται παράλληλα (De Bono, 2006: 18- 19).

Σκεπτικό - Στόχοι

Βασικός στόχος η εξοικείωση των μαθητών με τη ομαδοσυνεργατική, διερευνητική μάθηση, προκειμένου να εξετάσουν ένα λογοτεχνικό βιβλίο ολόπλευρα (πληροφορίες για το κείμενο και την συγγραφέα, συναισθήματα αναγνωστών, συναισθήματα ηρώων, θετικά κι αρνητικά στοιχεία των ηρώων και του κειμένου, εναλλακτικές κινήσεις ηρώων, εναλλακτικές μορφές απόδοσης του κειμένου) και να οδηγηθούν στην παραγωγή ιδεών κι επιχειρηματολογίας με δημιουργικό τρόπο. Με αυτόν τον τρόπο αναπτύσσουν την αυτογνωσία και την ενσυναίσθηση. Μαθαίνουν ότι ένα κείμενο έχει πολλές διαφορετικές οπτικές που πρέπει να εξετάζονται ώστε να γίνει πληρέστερη η κατανόησή του.

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Η διδακτική πρόταση περιλαμβάνει τρεις φάσεις με εκτιμώμενη διάρκεια μίας (1) διδακτικής ώρας η καθεμία.

Πρώτη διδακτική ώρα (1^η φάση: αφετηρία) πραγματοποιείται εισαγωγή στον τρόπο εργασίας (μέθοδος De Bono). Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά τον τρόπο εργασίας, εξηγείται στους μαθητές σε γενικές γραμμές η μέθοδος του De Bono (ποιος είναι και τι προτείνει), γίνεται συζήτηση για τα συγκεκριμένα χρώματα, πού τα συναντάμε και τι μπορεί αυτά να συμβολίζουν, επισημαίνεται ότι το χρώμα παίζει σημαντικό ρόλο στη μέθοδο, αντιπροσωπεύει έναν συγκεκριμένο τρόπο σκέψης κι επιλέγοντας ένα χρώμα αυτομάτως υιοθετείται και ο αντίστοιχος τρόπος σκέψης. Τονίστηκε η αναγκαιότητα να είναι οι μαθητές ιδιαίτερα προσεκτικοί και να παρακολουθούν τις υπόλοιπες ομάδες στην παρουσίαση των ιδεών τους, καθώς θα χρειαστεί στην πορεία να «φορέσουν» ένα άλλο καπέλο. Στη συνέχεια, οι μαθητές επιλέγουν το χρώμα που θεωρούν ότι τους αντιπροσωπεύει και με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού-συντονιστή (όπου χρειάζεται) έγινε ο χωρισμός των ομάδων. Το μπλε χρώμα το κρατά ο εκπαιδευτικός ως συντονιστής της όλης προσπάθειας, που έχει ως στόχο τον σχεδιασμό, την οργάνωση και τον έλεγχο του όλου εγχειρήματος αλλά και τη σύνοψη κάποιων συμπερασμάτων. Αντί για καπέλα μπορούν να χρησιμοποιηθούν χρωματιστά χαρτόνια στα οποία θα απαντηθούν οι ερωτήσεις των φύλλων εργασίας.

2η διδακτική ώρα (2^η φάση: σφαιρική εξέταση κειμένου)

Οι μαθητές, αφού έχουν χωριστεί σε ομάδες ανάλογα με το χρώμα, διερευνούν κι επεξεργάζονται τα θέματα που αναγράφονται στα παρακάτω φύλλα εργασίας και γράφουν τις απαντήσεις σε κάθε χρωματιστό χαρτόνι-«καπέλο».

3η διδακτική ώρα (3^η φάση: παρουσίαση απόψεων)

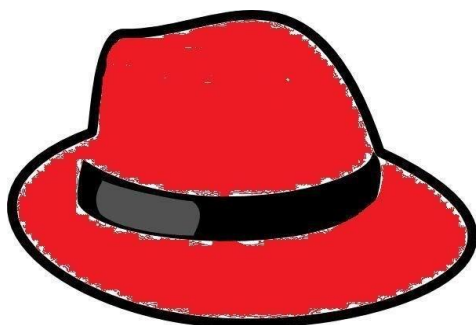
Οι μαθητές παρουσιάζουν τα ευρήματά τους με τη σειρά: άσπρο, κόκκινο, κίτρινο, μαύρο και πράσινο. Αφού παρουσιάσει η κάθε ομάδα, οι υπόλοιπες παρακολουθούν προσεκτικά και «φορώντας» το καπέλο της ομάδας που παρουσιάζει μπορούν να συμπληρώσουν στοιχεία στα όσα ειπώθηκαν.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1 (ΟΙ ΛΕΥΚΟΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΟΥΝ)

- 1) Πού και πότε (σε ποια εποχή – ιστορική περίοδο) διαδραματίζονται τα γεγονότα του βιβλίου;
- 2) Ποιοι είναι οι πρωταγωνιστές και ποιοι οι δευτερεύοντες ήρωες;
- 3) Να περιγράψεις τους κύριους ήρωες ως προς την εμφάνιση και τον χαρακτήρα τους.
- 4) Ποια είναι η πλοκή του έργου;
- 5) Να φτιάξεις μία λίστα με τα κυριότερα γεγονότα του κειμένου.

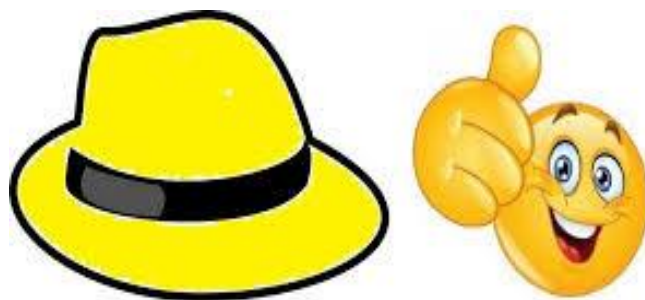
ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2 (ΟΙ ΚΟΚΚΙΝΟΙ ΨΥΧΟΛΟΓΟΥΝ)

συναισθήματα

- 1) Ποιες είναι οι διακυμάνσεις – εναλλαγές των συναισθημάτων των κύριων ηρώων και από πού συμπεραίνεις ότι έχουν αυτά τα συναισθήματα;
- 2) Πώς ένιωσες για τους ήρωες και για όσα συμβαίνουν στο βιβλίο; Γιατί ένιωσες έτσι;
- 3) Ποια άλλα βιβλία ή κείμενα σου δημιούργησαν παρόμοια συναισθήματα;

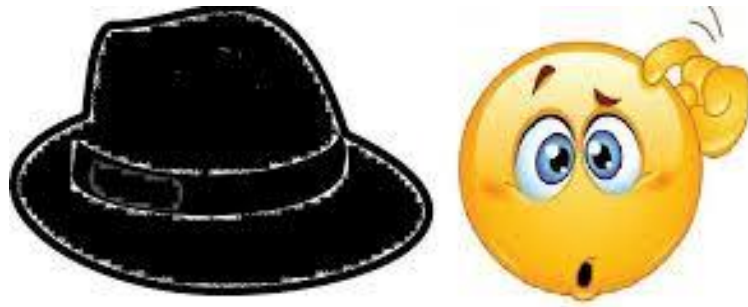
ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3 (ΟΙ ΚΙΤΡΙΝΟΙ ΑΙΣΙΟΔΟΞΟΥΝ)

Αισιοδοξία

- 1) Ποια είναι τα θετικά στοιχεία των ηρώων;
- 2) Ποια είναι τα θετικά στοιχεία των γεγονότων;
- 3) Ποια ήταν τα πιο ενδιαφέροντα σημεία του βιβλίου;
- 4) Να αναφέρεις τα θετικά στοιχεία του βιβλίου.
- 5) Να αναφέρεις τα θετικά στοιχεία του συγγραφέα του βιβλίου.

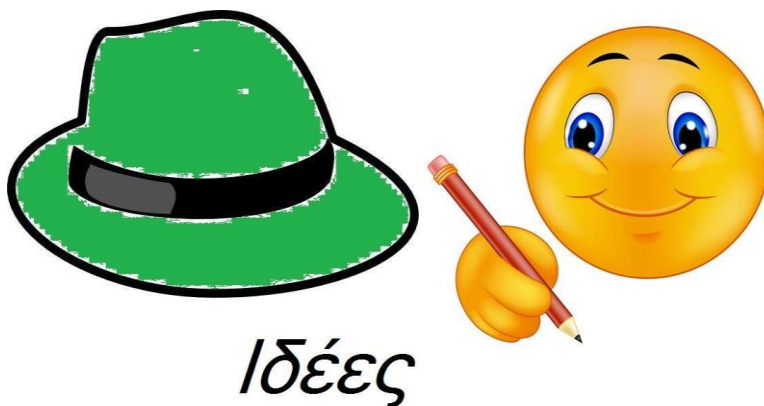
ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 4 (ΟΙ ΜΑΥΡΟΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΖΟΝΤΑΙ)

Πρόβλημα

- 1) Ποια προβλήματα αντιμετωπίζουν οι ήρωες του βιβλίου;
- 2) Ποια αρνητικά γεγονότα συμβαίνουν στους ήρωες του βιβλίου;
- 3) Ποια είναι τα αρνητικά χαρακτηριστικά των ηρώων;
- 4) Τι δε σου άρεσε σε αυτό το βιβλίο;
- 5) Ποια είναι τα αρνητικά του συγγραφέα του βιβλίου;

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 5 (ΟΙ ΠΡΑΣΙΝΟΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΝ)

- 1) Βάλε ένα διαφορετικό τίτλο στο βιβλίο.
- 2) Αφηγήσου την ιστορία από την πλευρά κάποιου άλλου ήρωα – πρωταγωνιστή.
- 3) Δώσε μια διαφορετική λύση από αυτή που δίνεται σε κάποιο από τα προβλήματα του πρωταγωνιστή.
- 4) Δώσε ένα διαφορετικό τέλος στην ιστορία.

Εναλλακτικές προτάσεις:

A) Αν δεν είναι εφικτό οι μαθητές να χωριστούν σε ομάδες, μπορεί να δοθεί ανά μαθητή το παρακάτω φύλλο εργασίας στο οποίο γίνεται επεξεργασία του βιβλίου και με τα πέντε καπέλα σκέψης ταυτόχρονα, ώστε ο κάθε μαθητής να εξασκηθεί στη διαφορετική οπτική υπό την οποία μπορεί να αναλύσει ένα κείμενο.

B) Συνδυασμός e class και webex. Οι μαθητές μπορούν να διαβάσουν κάποιο ηλεκτρονικό βιβλίο, να τους ανατεθεί καπέλο σκέψης – φύλλο εργασίας από τον εκπαιδευτικό μέσω της e class και να γίνει η παρουσίαση των εργασιών τους μέσω της σύγχρονης εκπαίδευσης – webex.

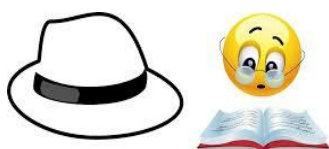
ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

α) Αφού μελετήσατε το βιβλίο και κατανοήσατε τι είναι τα καπέλα σκέψης μπορείτε να απαντήσετε στις παρακάτω ερωτήσεις που αφορούν κάθε φορά και διαφορετικό καπέλο σκέψης;

β) Μπορείτε να προσθέσετε τουλάχιστον άλλη μία ερώτηση για κάθε καπέλο σκέψης;

ΚΑΠΕΛΑ-ΕΙΔΗ ΣΚΕΨΗΣ

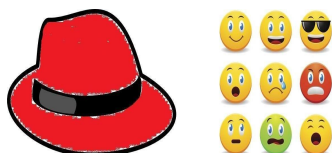
ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Πληροφορίες

1) Ποια είναι η υπόθεση - η πλοκή της ιστορίας που διαβάσατε;

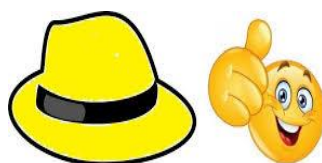
2).....

συναισθήματα

1) Ποια συναισθήματα σας δημιουργήθηκαν κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης του βιβλίου αλλά και μετά την ολοκλήρωσή του;

2).....

Αισιοδοξία

1) Τι σας άρεσε στο βιβλίο που διαβάσατε;

2).....

Πρόβλημα

1) Τι δε σας άρεσε στο βιβλίο που διαβάσατε;

2).....

Ιδέες

1) Να δώσετε έναν διαφορετικό τίτλο στο βιβλίο που διαβάσατε.

2).....

